

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
(Мінфін)

вул. М. Грушевського 12/2 м. Київ 01008 тел. (044) 206-59-47, факс 425-90-26
e-mail: infomf@minfin.gov.ua, код ЄДРПОУ 00013480

Від 06.06.2021 р. № 33010-07-6/17667 На № _____ від _____ 20__ р.

<ВИТЯГ>

**Міністерствам, іншим центральним
органам виконавчої влади,
обласним та Київській міській
державним адміністраціям,
головним розпорядникам коштів
державного бюджету (за списком)**

Щодо звітування про
стан організації та здійснення
внутрішнього контролю за 2020 рік

Міністерство фінансів України в рамках виконання повноважень, визначених Бюджетним кодексом України та Положенням про Міністерство фінансів України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375, щодо формування та реалізації політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю за результатами опрацювання звітності державних органів про стан організації та здійснення внутрішнього контролю повідомляє.

Відповідно до пункту 10 Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1062, головні розпорядники коштів державного бюджету, центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації (далі – установи) щороку до 1 лютого подають Мінфіну звіт про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю за формою, встановленою Мінфіном (далі – звіт).

Форма звіту затверджена наказом Мінфіну від 19.04.2019 № 160. Мінфіном на виконання пункту 2 зазначеного наказу розроблено відповідні Переліки питань, що описують стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю за 2020 рік, як для головних

розпорядників коштів державного бюджету, центральних органів виконавчої влади, так і для обласних та Київської міської державних адміністрацій, та направлено до суб'єктів звітування листом від 17.08.2020 № 33010-07-5/25338.

Результати проведеного аналізу звітів відображено у листі на Кабінет Міністрів України від 30.03.2021 № 33030-07-3/10350 (доручення Кабінету Міністрів України від 05.04.2021 № 13901/1/1-21).

Крім того, Мінфіном надаються типові зауваження щодо заповнення звітів, пов'язані із зазначенням установами недостатньо повної і чіткої інформації, часто перевантаженої переліком нормативно-правових актів та цитуванням їх положень або такої, яка не відповідає змісту поставлених питань (додаються).

<...>

Додаток: на 5 арк. в 1 прим.

Зауваження щодо заповнення звітності про стан організації та здійснення внутрішнього контролю за 2020 рік

За результатами опрацювання звітів про стан організації та здійснення внутрішнього контролю за 2020 рік (далі – звіт, звітність) головних розпорядників коштів державного бюджету, центральних органів виконавчої влади, обласних та Київської міської державних адміністрацій (далі – установи) встановлено наступне.

I. Щодо подання звітності

1.1. Порушено строк подання звітності (до 1 лютого) 30 (27 %) установами <...>, з них 5 (4 %) - <...> подано звіти лише після відповідного нагадування Мінфіном (лист від 16.02.2021).

1.2. Не дотримано вимоги щодо підписання звіту безпосередньо керівником установи 21 установами (19 %) <...>.

1.3. Подано звіти з використанням неактуального переліку питань, що стосувався звітності за 2019 рік, <...>.

II. Щодо заповнення звітності

2.1. Виявлено факти:

- зміни редакції підпунктів переліку питань: <...>;
- не зазначення інформації на питання: <...> пп. 1.2.6, 1.2.11 та 1.7.5; п. 2.4 – 2.8, 3.1, 5.4, 5.5, 5.6, 5.8, 5.9;
- відсутності у звіті підпунктів переліку питань: <...> пп. 1.4.4 та 1.7.4, п. 3.4, розділ III.

2.2. Зазначення недостатньо повної та чіткої звітної інформації або такої, що не відповідає змісту поставлених питань, а також комплексно та у взаємозв'язку між відповідями на них; часто перевантажена переліком нормативно-правових актів та цитуванням їх положень або відповіді надано формально.

Водночас звітна інформація повинна стосуватись всієї діяльності установи, описувати фактичний стан врегулювання та реалізації здійснюваних процесів, спрямованих на досягнення її цілей та результатів при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів, та відображатися, зокрема через:

- організацію планування діяльності (встановлення цілей діяльності, ключових показників ефективності, узгодження бюджетних програм установи з її цілями, моніторинг виконання цілей та досягнення у звітному періоді їх ключових показників, звітування про результати діяльності);

- діяльність з управління ризиками (підходи до організації та здійснення, участь структурних підрозділів, інформування керівництва установи про оцінені ризики, прийняття відповідних управлінських рішень, запровадження заходів контролю, перегляд ризиків, звітування про діяльність з управління ризиками);

- здійснення моніторингу (виявлення та оцінка відхилень у функціонуванні системи внутрішнього контролю та/або окремих її елементів, оцінка результативності системи внутрішнього контролю, наявність/відсутність виявлених у звітному періоді відхилень та недоліків, інформування керівництва установи, прийняття відповідних управлінських рішень тощо).

III. Заповнення розділів звіту у розрізі елементів внутрішнього контролю

При заповненні звітності більшістю установ допущено типові недоліки, згруповані за відповідними розділами звітності, та наведено нижче.

3.1. Внутрішнє середовище:

- у пп. 1.1.2 вказано нормативно-правові акти, інформацію про річний план діяльності, реалізацію заходів у відповідній сфері державної політики або план діяльності з внутрішнього аудиту тощо. При цьому, відповіді на питання мали містити відомості про затверджений відповідний план діяльності на середньостроковий період;

- у пп. 1.1.3, 1.1.9, 1.5.5, 1.7.1 – 1.7.3 відсутні описи реалізації відповідних процесів всередині установи або інформація зазначена недостатньо чітко.

Так, замість опису здійснюваних процесів (стратегічного планування, моніторингу виконання цілей та планів роботи/діяльності установи, досягнення ключових показників ефективності, звітування про результати діяльності установи, виконання та досягнення мети, завдань та результативних показників бюджетних програм, складання бюджетної та фінансової звітності тощо) зазначено: норми Бюджетного або Податкового кодексів України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», інших нормативно-правових актів у відповідних сферах; положення про установу та/або структурні підрозділи, посадові інструкції працівників, накази про облікову політику, паспорти бюджетних програм; плани заходів з реалізації стратегій розвитку відповідних органів тощо;

- у пп. 1.1.8 зазначено, що у 2020 році завдання установи, цілі її діяльності, ключові показники ефективності порівняно з 2019 роком не змінювались, що може свідчити про відсутність розвитку установи в цілому та/або недостатню ефективність її діяльності;

- суперечність інформації у пп. 1.2.4 та 1.2.5 (щодо достатності повноважень керівників операційних підрозділів для виконання ними завдань, цілей/планів роботи/діяльності установи, досягнення мети, завдань і результативних показників бюджетних програм та запроваджених заходів підтримки, нагляду, контролю та моніторингу); у п.п. 1.2.6 та 1.4.4 (щодо визначення порядків виконання процесів та їх актуалізацію);

- у пп. 1.4.1 зазначено положення про установу, її структурні підрозділи, посадові інструкції працівників, розподіл обов'язків між керівництвом установи тощо. Водночас, перелік завдань і функцій, повноваження, обов'язки та відповідальність щодо їх виконання має підтверджуватись відповідними внутрішніми документами (наказами або окремими дорученнями), якими

передбачено, зокрема такий розподіл та закріплення за відповідними структурними підрозділами як головними виконавцями, так і співвиконавцями;

- у пп. 1.5.1 зазначено про річні плани роботи/діяльності, плани з реалізації пріоритетних дій Уряду або порядки планування діяльності з внутрішнього аудиту тощо. Водночас, інформація щодо зазначеного питання має містити опис процесу планування (річного, операційного) та/або визначення пріоритетів/пріоритетних напрямів роботи/діяльності, що здійснюється в установі (порядок планування, формування та моніторингу виконання пріоритетів, планів робіт/діяльності, звітування тощо) та регулюється відповідним внутрішнім документом;

- у пп. 1.5.5 не описано процес моніторингу виконання їх планів роботи/діяльності, а зазначено положення про структурні підрозділи, посадові інструкції, здійснення регуляторної політики тощо;

- у пп. 1.5.6 зазначено дані щодо внесених у звітному періоді змін до планів роботи/діяльності (річного, операційного) та/або пріоритетів/пріоритетних напрямів роботи установи, проте не розкрито їх причини;

- у пп. 1.6.1 та 1.6.2 не описано приклади практичного здійснення заходів, спрямованих на запобігання корупції та проявів шахрайства, на гарантування дотримання працівниками встановлених правил етичної поведінки;

- у пп. 1.5.7 та 1.7.5 не наведено приклади заходів, спрямованих на удосконалення системи внутрішнього контролю, або зазначено інформацію, яка не стосується поставленого питання та суперечить принципу розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту. Водночас зазначені заходи можуть здійснюватися з урахуванням змін законодавства, завдань програмних документів держави, цілей діяльності установи тощо;

- у пп. 1.7.4 вказано внутрішні документи установи про діяльність з управління ризиками. При цьому, процес її здійснення не описано, що може свідчити, зокрема про формальність таких документів, оскільки їх положення не застосовуються на практиці в установі.

Також, має місце зазначення інформації, що не стосується питання внутрішнього контролю (оцінювання корупційних ризиків, проведення внутрішніх аудитів тощо).

3.2. Управління ризиками.

У цьому розділі поширеними є випадки зазначення недостатньо повної та чіткої інформації або такої, що не відповідає змісту поставлених питань, чи взагалі відсутні відповіді на них, що може свідчити, зокрема про формальне здійснення в цілому діяльності з управління ризиками в установі (наприклад, формалізація внутрішніх документів з питань управління ризиками, проте без практичного застосування їх вимог в діяльності установи):

- у п. 2.1 зазначено про формалізацію діяльності з управління ризиками, не описали підходи щодо її організації та здійснення, як це передбачено питанням;

- у п. 2.2 та 2.3 зазначено повноваження структурних підрозділів, затверджені їх положеннями, при цьому не надано відповідь про роль підрозділів у процесі управління ризиками;

- у п. 2.5 в окремих випадках процес управління ризиками, як елемент внутрішнього контролю, ототожнено з оцінкою ризиків для планування діяльності з внутрішнього аудиту, виявлення та оцінки корупційних ризиків. Деякими установами зазначено лише категорії та види ризиків без їх конкретизації, існуючу проблематику та недоліки у діяльності чи реалізації завдань у відповідній сфері замість інформації про ризики, ідентифіковані у причинно-наслідковому зв'язку;

- у п. 2.6 та 2.8 замість опису процесів інформування керівництва про проведену оцінку ідентифікованих ризиків, документування діяльності з управління ризиками, зазначено внутрішні документи, якими формалізовано цю діяльність, або регулюються питання оцінювання корупційних ризиків, поінформовано про результати проведених внутрішніх аудитів тощо;

- у п. 2.7 не наведено приклади прийнятих керівництвом управлінських рішень за результатами інформування про проведену оцінку основних ризиків та вжитих заходів контролю.

3.3. Здійснення заходів контролю.

В основному установами повідомлено про запроваджені у них заходи контролю, спрямовані на забезпечення економного, ефективного, результативного та цільового використання бюджетних коштів, досягнення результативних показників бюджетних програм, управління об'єктами державної власності та іншими матеріальними ресурсами.

Водночас у п. 3.1 – 3.3 наявні випадки зазначення недостатньо повної та чіткої інформації або такої, що не відповідає змісту поставлених питань, зокрема відображені відомості загального характеру, вказані лише нормативно-правові акти без наведення прикладів відповідних заходів контролю (яким чином такі заходи інтегровані у здійснювані процеси), не зазначені впроваджені заходи контролю, спрямовані для впливу на ризики;

Інформація у п. 3.4 здебільшого зводиться до звітування про діяльність установи, передбачене законодавством, оцінювання державних службовців, оцінки якості внутрішнього аудиту або оцінки ефективності бюджетних програм.

В свою чергу, відповідь мала містити відповідну інформацію, що стосується процесу аналізу та оцінювання ходу та результатів діяльності установи на предмет її ефективності та результативності, відповідності встановленим вимогам та коригування процесів та операцій, якщо у ході цих заходів встановлено невідповідність діяльності визначеним цілям чи вимогам.

3.4. Здійснення інформаційного та комунікаційного обміну.

В основному установами повідомлено про запроваджену у них систему збору, документування, передачі інформації та користування нею для прийняття управлінських рішень.

Водночас у п. 4.2 - 4.4 наявні випадки зазначення інформації недостатньо повної та чіткої, тобто не описано процеси запроваджених в установі ефективних засобів комунікації та обміну інформацією як всередині установи, так і із зовнішніми заінтересованими сторонами, обмежуючись лише посиланням на нормативно-правові акти, наявність прикладного програмного забезпечення тощо.

3.5. Здійснення моніторингу.

У цьому розділі інформація зазначалась недостатньо повна та чітка, або така, що не відповідає змісту поставлених питань. Також встановлено випадки формального підходу деяких установ до здійснення моніторингу та відсутності взаємозв'язку між наданою інформацією (п. 5.3 - 5.7). Так, наприклад, керівництво установи інформувалось щодо виявлених відхилень та недоліків у системі внутрішнього контролю, проте згідно наданої звітної інформації у звітному періоді такі недоліки/відхилення не були виявлені.

Крім того, у п. 5.1 та 5.2 не описано відповідні процеси (натомість інформація стосується внутрішніх документів установи або цитування положень п. 6 та 8 Основних засад тощо).

Опрацюванням звітності встановлено, що у звітному періоді процеси виявлення та оцінки відхилень у функціонуванні системи внутрішнього контролю та аналізу її ефективності в основному здійснювались під час проведення/здійснення: працівниками щоденної/поточної діяльності; аналізу робочого часу та виконавської дисципліни, контрольних-наглядових функцій та внутрішніх аудитів; внутрішньої оцінки якості внутрішнього аудиту; апаратних нарад, колегій; інвентаризації існуючих завдань, процесів, функцій та ідентифікації ризиків, періодичних оцінок виконання окремих завдань і функцій тощо.

Водночас наведена інформація про здійснення моніторингу повинна відображати налагоджений зворотній зв'язок в установі (наявність/відсутність виявлених у звітному періоді відхилень та недоліків у системі внутрішнього контролю, інформування керівництва установи, прийняття відповідних управлінських рішень тощо).